

שיעור הלכתי שבועי מפי מורנו ורבנו הרה"ג דוד שלום נקי שליט"א מו"צ ומחבר סדרת הספרים "בהלכה ובאגדה"

השיעור נמסר בימי ראשון בשעה 18:30 בבית המדרש הגדול "ברכת יצחק" דימונה

גליין 70

"ודתענג בדישן נפשכם, הסו אַזְנַכֶם וּלְכוּ אֵלַי, שְׁמְעוּ וְחַדְי נְפְשְׁכֶם" (ישעיה נהב)

והתענג בדשן

מצות הפרשת חלה מתכון כניסה לעולם הבא

משמח אותנו ומפנק אותנו. "וְשִׂמְחָתָּ בְּכֹל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ", "בכל" לרבות גם מה שלא נראה לך טוב. השמח ומשמח זוכה לתענוג העולם הבא בעולם הזה. ממתי התחייבו ישראל במצות חלה? ממתי רוב ישראל לא בארץ? איך גילו את קבר עזרא הסופר? קידוש השם עם מושל גוי. עזרא הסופר ציוה לעלות לפני 70 שנה. מפריש מהעיסה או מהאפוי. נזכרו בשבת שלא הפרישו חלה בארץ ובחוץ לארץ. הפרשת חלה על ידי קטן. דין "מופלא הסמוך לאיש". נתינת איסור דרבנן לקטן באקראי ולצורך מצוה.

מי נכנס ישר לגן עדן בלי יסורים? כתב בשבט מוסר: "לעולם יהיו פניו שוחקות ובדחן". כשהתחיל לזגוג, שללו לו את הרישיון. כשקיבל בשמחה, הקב"ה פינק אותו בעבודה טובה יותר, עם משכורת גבוהה יותר, וגם נהג צמוד!!! כוזהב חובות הלבבות: כל המעלות של אברהם אבינו על שעמד בעשר הניסיונות, רק בגלל השמחה. העיקר "לב שמח" בהנהגת השם יתברך. מי ששמח, השם

ממתי התחייבו עם ישראל בחלה?

א. היום בסייעתא דשמיא נדבר קצת כמה דברים בהלכות הפרשת

ביותר. ולכן הזוכה לביטחון כזה וגם משיע על אחרים להכניס למידה זו, ומשתדל לשמח אותם ולחזק אותם ולהעלות להם את מצב הרוח, הוא בן העולם הבא. הוא מוכן לעולם הבא בלי דינים ועונשים, בזכות האמונה והבטחון שלו בהקב"ה, שהוא בטל לגמרי לגמרי להנהגת השם יתברך, ומאמין שכל מה שהשם עושה אתו, זה טוב.

שבוע שעבר סיפר לי בחור יקר שלפני כארבע שנים הוא עשה בעיות בכבישים, תפסו אותו מהמשטרה, היה לו משפט והוא לקח עורך דין, וכל פעם דחו ודחו לו את הדינים במשך ארבע שנים, עד שלפני שבועיים הודיעו לו שיש לו שילת רישיון למשך שנה. ורק שנבין, כל העבודה שלו היא ברכב, הוא נוסע ומוליך ומביא מכתבים וכיוצא בזה מעיר לעיר, ועכשיו הוא לכאורה בלי כלי הפרנסה שלו. אבל הוא חיזק את עצמו באמונה והיה שמח מאוד, ושינן לעצמו שזה הכי טוב, ואין יותר טוב מזה בעולם, והנה לא עברו יומיים שלושה, הוא קיבל שתי הצעות עבודה ממקומות אחרים, עם משכורת גבוהה יותר ממה שקיבל עד היום, וגם נהג צמוד. הוא מספר שהוא הרגיש כל כך את ההארת הפנים של הקב"ה אליו, והוא לא נרגע עד שהוא ניצל את זה והתפנק עליהם בעוד כמה וכמה הטבות שיוסיפו לו, והם הסיכוי לתנאים שלו. והוא נשאר לו עכשיו אלא רק לבחור בין שתי ההצעות. וישתבח שמו לעד פלא פלאות, מהי כוחה של האמונה, איזו ברכה אדם זוכה כשמקבל את הנהגת השם בשמחה. וכמו שרמז שלמה המלך במשלי (יב): "בְּרַכַּת ה' היא תְּעֲשִׂיר, וְלֹא יוֹסֵף עֲצָב עִמָּה". הברכה של בורא עולם באה ומעשירה את האדם, כשהוא מתוך שמחה ואמונה בלי עצב כלל.

נתחיל בסיפור מפורסם וידוע בגמרא מסכת תענית (ככ"א), פעם רבי ברוקא חוזא הלך בשוק בית לפט, ופגש באליהו הנביא. שאל רבי ברוקא את אליהו הנביא, האם יש משהו מכל השוק הזה שהוא בן העולם הבא? [ולכאורה יש להבין, הרי המשנה במסכת סנהדרין (ז"א) אומרת "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא", אם כן ברור שיש להם חלק? וביאר הגאון רבי אברהם שור (לפני 400 שנה) בספרו תורת חיים שבוודאי שלכולם יש חלק, אבל הם מקבלים אותו רק לאחר שדנו אותם בשמים וקיבלו את עונשם, שאז התכפר להם, והם נעשו בני העולם הבא. אבל רבי ברוקא התכוון לשאול, האם יש כאן משהו מכל השוק שעכשיו כמות שהוא ככה ראוי להיות בן העולם הבא, בלי שידונו אותו בשמים ויקבל כפרה ועונשים]. - אמר לו אליהו הנביא לרבי ברוקא, שאין משהו כזה. תוך כדי שהם מדברים, פתאום הגיעו שני אנשים. אמרו לו אליהו, אלה הם בני העולם הבא. הלך רבי ברוקא והתעניין איתם מה מעשיכם? אמרו לו: אנחנו אנשים שמחים ומבדחים את העצובים. וכשרואים שני אנשים שיש להם איזה ריב, אנחנו טורחים ועושים שלום ביניהם.

ולכאורה צריך להבין, עד כדי כך, כל כך מעלת גדולה עד מאוד בגלל שהם שמחים ומשמחים, עד שהם כבר בגדר "בני העולם הבא" והם לא צריכים אפילו כפרה, נכנסים ישר לגן עדן? על מה ולמה? אומר רבי אליהו הכהן האתמרי בספרו "שבט מוסר" (פרק יד אות טז): אל יהא אדם מצר מה ילד יום אלא לעולם יהיו פניו שוחקות ובדחן, שזהו מורה על בטחונו בהקב"ה, ולכן הוא שמח תמיד, כי בוטח ביוצרו, שאף אם יבוא רע, הוא יתברך יתקנו. ועל כוונה זו אמר אליהו לרבי ברוקא על שני אנשים בדחנים ומשמחים לדאוגים שמזומנים הם לעולם הבא. וכי בדבר זה קונה אדם עולם הבא?! אלא שהיו בעלי בטחון ומכניסים לאחרים למידה זו, ובעל בטחון לעולם שמח. רמז לדבר (משלי טו טו) "וטוב לב משתה תמיד", ירצה מי שהוא טוב לב [רגוע], בטוח ביוצרו, לעולם הוא בשמחה כאילו עומד תמיד במשתה. [ראיתם פעם כשיש שמחה ומשתה כמו חתונה וכדומה, האם משהו עצב? כולם באים אוכלים שותים, שמחים, שוכחים את כל הבעיות שלהם ורק מחייכים לכל כיוון. כך גם כן בעל הבטחון תמיד ההשראה אצלו כאילו הוא במשתה]. אבל מי שאינו בעל בטחון תמיד הוא עצב יומם ולילה, ועל זה אמר איוב (ג ט) "לָמָּה יִתֵּן לְעַמְלִי אֹר וְחִיִּים לְמָיִן נַפְשׁ", שמי שהוא מר נפש שמרירותו עמו יומם ולילה, ואין לו נחת רוח לא יום ולא לילה, למה לו חיים, טוב לו המות, ולכן ראוי שלא נתן למרי נפש לא אור ולא חיים". ע"ש.

עוד הוא אמר לי, שהשופטת אמרה לו, לא היה תקדים לדבר כזה, שמשפט ידחה במשך ארבע שנים, היא לא יודעת איך זה קרה פה, מה עשה פה עורך הדין?! אבל הוא אמר לי, הם חושבים שזה עורך הדין, אבל הוא יודע איך זה קרה. הוא רגיל לקחת את הרב שלו כל יום מהבית לשיעור ומחזיר אותו, גם מידי פעם שהרב שלו צריך עוד נסיעות הוא לוקח אותו. והנה לאחרונה בהיותו הוא ברוך השם התחתן, אז הוא הרשה לעצמו קצת 'לזגוג', יום מאחר לקחת את הרב, יום לא מאחר. לכן עד היום שהקב"ה ראה שהוא מקפיד לקחת את הרב שלו כהוגן ובזמן ולא מפספס, הזכות הזאת עמדה לו, ודחו לו את המשפט עוד ועוד, כי הוא צריך את הרישיון בשביל הרב שלו. אבל ברגע שהוא התחיל קצת לזגוג, אז בשמחה אמרו לו: "עד כאן תחום שבת", עכשיו כבר אין רישיון. רק שבכל זאת, כיון שראו בשמים שהוא קיבל את הנהגת השם בשמחה ובאהבה, והוא לא התרעם ולא התלונן חלילה, אז אף על פי שלכאורה הרישיון הוא מקור פרנסתו, ובלי רישיון הוא לא יכול לנסוע ולעבוד; פינק אותו השם יתברך, ודאג לו לעבודה טובה יותר, עם משכורת גבוהה יותר, וגם נהג צמוד.

למדנו מדבריו של הרב שבט מוסר, שעל האדם להיות תמיד שמח ומשמח, והזוכה להגיע לזה, זה סימן שהוא בוטח בהקב"ה תמיד, כי גם אם חלילה יבוא לו דבר לא טוב, הוא לא נבהל, אלא הוא בוטח בהקב"ה שמסדר לו את הכל על הצד הטוב

עזרא הסופר החזיר עטרה ליושנה

ב. עוד דרשו שם בגמרא בכתובות: **"בְּבֹאֲכֶם אֶל הָאָרֶץ"**, אי בבואכם, יכול משנכנסו לה שנים ושלשה מרגלים? תלמוד לומר, **בְּבֹאֲכֶם** - בביאת כולכם אמרתי, ולא בביאת מקצתכם. ומכאן למדנו שכל מה שחייבה התורה להפריש חלה, הוא דוקא כשכל עם ישראל נמצאים בארץ ישראל, או אפילו רוב עם ישראל, כיון שבכל התורה אנו אומרים רובו ככולו, אבל אם רוב עם ישראל לא נמצאים בארץ, אין חיוב מן התורה להפריש חלה, וכן מפורש בריטב"א שם. ואומרת הגמרא, שכבר מבניית בית המקדש השני שעלה עזרא הסופר מבבל, אין חלה נוהגת מן התורה. שהרי ידוע מה שאומרת הגמרא בסוכה (כ) **"בתחילה כשנשתכחה תורה מישראל, עלה עזרא מבבל ויסדה"**. כי מחמת הגלות וההתבוללות בין הגויים, כמעט וחלילה השתכחה התורה מעם ישראל, ואז עלה עזרא הסופר מבבל ועורר וחייק את העם וקירב אותם לתורה ולמצוות, ותיקן להם תקנות וסדרי תפילות, ואט אט החזיר עטרה ליושנה ממש, ובזכותו עם ישראל התייצב, וחזר לקיים גם את המצוות התלויות בארץ, תרומות ומעשרות ועוד, וכמובא בנביאים בספר מלאכי ובספר עזרא. ע"ש.

מצות חלה בזמן הזה

ג. וכשעלה עזרא, הוא התאמץ להעלות כמה שיותר יהודים, אבל בעוונות רוב עם ישראל נשאר בחוץ לארץ ולא עלו, כי אותם שהיו

חלה. התורה ציוותה אותנו בפרשת "שלח לך": **"בְּבֹאֲכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי מְבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה. וְהָיָה בְּאֵלְכֶם מִלְחָם הָאָרֶץ, תְּרִימוּ תְרוּמָהּ לָהּ. רֵאשִׁית עֲרֻסְתֶּכֶם, חֶלֶה תְרִימוּ תְרוּמָהּ... מֵרֵאשִׁית עֲרֻסְתֵיכֶם, תִּתְּנוּ לָהּ תְרוּמָה לְדֹרֹתֵיכֶם"**. מכאן למדו חז"ל שכאשר נכנסו עם ישראל לארץ ישראל עם יהושע בן נון, התחייבו מיד במצות הפרשת חלה. כמו שאומרת הגמרא בכתובות (כה ע"א) שכשנכנסו ישראל לארץ ישראל, אף על פי שבשבע שנים הראשונות שכבשו את הארץ ובשבע שנים שאחריהן שחילקו את הארץ לשבטים, לא התחייבו עדיין בהפרשת תרומות ומעשרות, אבל התחייבו מיד במצות הפרשת חלה. וכמו שהביא רש"י את הדרשה מהספרי: רבי ישמעאל אומר, שינה הכתוב ביאה זו מכל ביאות שבתורה, שבכולם נאמר **"והיה כי תבואו"**, **"והיה כי יביאך"**, וכאן הוא אומר **"בבואכם"**, ללמד שמכיון שנכנסו ישראל לארץ, מיד התחייבו במצות חלה. והגאון רבי ברוך אפשטיין בספרו הנפלא תורה תמימה (במדבר טו יח אות ח) ביאר את זה יפה בלשון הפסוק, שלשון **"בבואכם"** מורה על ביאה קלה ושטחית, דהיינו מיד כשבאו ישראל לארץ התחייבו בחלה, ולא לאחר ביאה יסודית וחשובה, כשכבר כבשו וחילקו את הארץ והתיישבו שם. וכמו שראינו בנביא, שכשחיפש שאל את שמואל הנביא, ענו לו (שמואל א ט יג): **"כְּבֹאֲכֶם הָעִיר כֵּן תִּמְצְאוּן אֹתוֹ"**, והיינו שמיד כשתבואו לעיר תמצאו אותו. גם כאן **"בבואכם"** מיד כשתכנסו לארץ, תתחייבו בחלה, ולא לאחר שיתיישבו בעריהם היטב היטב.²

רבנו בחיי בספרו חובות הלבבות (שער חשבון הנפש פרק ג והשבעה ועשרים) כותב: ודע, אחי, כי עשר הניסיונות שניסה הקב"ה את אברהם אבינו, לא היינו משבחים לו עמדו בהם, לולי שהיה מקבל הכל מאלוקי ברצון ובטוב לבב, כמו שנאמר: **"ומצאת את לבבו נאמן לפני"**. ע"כ. פירוש הדברים, כל המעלה הגדולה והשבה הגדול של אברהם אבינו, זה לא על עצם העמידה בעשרה ניסיונות שהקב"ה ניסה אותו, אלא בזה שהוא עשה את זה **"ברצון ובטוב לבב"**, שהלב שלו היה שלם עם הקב"ה, שהוא היה מרוצה ושמח בזה. במילים אחרות: אם הוא היה זורק את עצמו לכבשן האש אבל לא ברצון ובשמחה, התורה לא היתה משבחת אותו על זה. הוא היה מקבל שכר על עצם העמידה בניסיון, ומסתבר גם שהשם היה מציל אותו, כדי שיהיה קידוש השם, אבל בתורה זה לא היה נכתב, התורה לא היתה משבחת אותו על זה. וכמו כן, כל מה התורה שיבחה את אברהם אבינו על עקידת יצחק: **"עֲתָה יִדְעָתִי כִּי יִרְא אֱלֹקִים אֶתָּה וְלֹא חִשַׁקְתָּ אֶת בְּנֶךְ אֶת יְחִידְךָ מִמֶּנִּי... בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם ה' כִּי יִנְעַן אֲשֶׁר עֲשִׂיתָ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חִשַׁקְתָּ אֶת בְּנֶךְ אֶת יְחִידְךָ. כִּי בְרַח אֲבִירְךָ... עֲקַב אֲשֶׁר שְׁמַעְתָּ בְקָלִי"**. כל זה אך ורק בזכות שעשה את זה בשמחה, וכמו שכתב רבי יהודה עבאס (פני 850-860 שנה) בפיט האדיר והמרגש ביותר **"עַת שְׁעֵיר יִצְחָק"** שאומרים לפני התקיעות בראש השנה: **"עֵין בְּמַר בּוֹכָה וּלְב שִׂמְח"**, זו היתה עיקר הזכות של אברהם אבינו. אבל אם היה עוקד את יצחק על המזבח ולוקח את הסכין לשחוט אותו, עם עֵין בְּמַר בּוֹכָה וּלְב "עצוב", לא היה מקבל תשבחות כאלו בתורה כלל ועיקר, כי **העיקר זה הלב השמח של האדם בהנהגת השם יתברך**.

וכן מדויק בפסוק בתהלים (צז יא): **"אִוֵר יָרַע לְצַדִּיק וְלִישָׁר לֵב שִׂמְחָה"**, ודרשה הגמרא במסכת תענית (טו ע"א): שלא כולם זוכים לאורה ולשמחה, אלא הצדיקים זוכים לאורה, ודתיב **"אִוֵר יָרַע לְצַדִּיק"**, אבל הישרים זוכים גם לשמחה, ודתיב **"וְלִישָׁר לֵב שִׂמְחָה"**. ופירושו רבנו גרשום ורש"י שהישרים דרגתם גבוהה יותר, ולכן הם זוכים יותר גם לשמחה. ואפשר לפרש שהצדיקים הם אלו שעובדים את השם מיארה, לכן הם זוכים רק לאורה, אבל הישרים הם אלו שעובדים את השם מאהבה וממילא הלב שלהם שמח בעבודת השם, כי מי שאוהב באמת הוא אומר להיות גם שמח, אי אפשר לאהוב מישהו באמת וכשעושים את רצונו להיות עצובים, לכן הם זוכים **"ולישרי לב שמחה"**, כי מידה כנגד מידה לא בטלה, כיון שהלב שלהם שמח בעבודת השם ובהנהגת השם, ממילא הקב"ה משמח אותם ומפנק אותם. מבחינת מה שאמרה התורה (דברים כו יא): **"וְשִׂמְחָתְךָ בְּכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לְךָ ה' אֱלֹהֶיךָ"**, ולמה לא אמר **"ושמחת בטוב"**, מה בא לרבות **"בכל"**? ואפשר לומר בדרך רמז שגם ששקורים לאדם דברים שמעצרים אותו ומכאיבים לו, הוא מצווה לשמח, ואת זה יעשה על ידי שיפנים לעצמו שהכל נעשה בהשגחת השם יתברך, שהרי **"אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזים עליו מלמעלה"** (חולין ז ע"ב), ויפנים היטב היטב מה שאמר חז"ל (מדרש שכל טוב פרשת וירא פרק יט פסוק כד): **"אין דבר רע יורד מן השמים"**, והכל נעשה בהשגחה פרטית בתכלית הדיוק, וממילא אט אט יתמלא באמונה ובשמחה בהנהגת השם.

וכמו שהסבירה הגמרא במסכת עבודה זרה (ד ע"א) את הפסוק (עמוס ג ב): **"רַק אֶתְכֶם יְדַעְתִּי [לשון אהבה] מִלֵּל מִשְׁפָּחוֹת הַהֲדָמָה, עַל פֶּן אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵיכֶם"**, וכי בגלל שהקב"ה אוהב אותנו, לכן הוא יפקוד ויזכור את כל העוונות, להעניש עליהם חלילה? אלא אומר רב ספרא משל למה הדבר דומה, לאדם שהיו לו שני בעלי חובות שחייבים לו 10,000, אחד היה אוהבו ואחד היה שונאו, מאוהבו, הוא מבקש שיפרע את החוב מעט מעט, פורס לו את זה לתשלומים, עד שייגמר לשלם בנחת. אבל משונאו הוא תובע שיפרע בבת אחת את הכל. כך הקב"ה, מאומות העולם הוא תובע בבת אחת את עוונותיהם, אבל אותנו עם ישראל, כיון שהוא אוהב ומחבב אותנו, כמו שנאמר (מלאכי א ב): **"אֶהְיֶה לְכֶם אֶתְכֶם אָמֵר ה'", לִכֵּן כִּיּוֹן פּוֹרַע מֵעַט מֵעַט,**

פעם כואב לו הראש, ופעם כואב לו הגב, ופעם כואב לו הזנב, וכיוצא בזה, דברים שמציקים ומפריעים לו מבני אדם שונים ומשונים, אם במשפחה, אם ברחוב, אם בעבודה, ואם בבית הכנסת, בכל צד ואופן שלא יבוא ולא יהיה, הכל נעשה במידה במשקל ובמשורה, לטובת האדם מעט מעט, מאהבת השם יתברך אליו.

ואם הוא זוכה לקבל את הנהגת השם הזאת באהבה ובשמחה, זוכה לישועות לו ולאחרים, כמו שאומרת הגמרא במסכת תענית (ח ע"א): **אמר רבי יהושע בן לוי, כל השמח ביסורים שבאים עליו - מביא ישועה לעולם**. עד כדי כך, לא רק ישועה לעצמו אלא לכל העולם, יכולים אנשים להינצל בזכותו מכל מיני חולאים, מכל מיני פגעים, למה? כי הוא מראה כמה האמונה שלו חזקה בהקב"ה, עד שהוא מוכן לשמוח ביסורים, שבזה הוא מראה שזה טוב, כי הכל מהשם והרי השם עושה רק טוב.

אומר בספר הישר (השער השישי המידה השמינית): "מי שאין בו אמונה מה מאוד קשה למצוא לו רפואה ולמכתו תעלה, אם האלוקים ביראתו לא יחפוץ לו לב אחר, ויסיר לב האבן מבשרו, ויפקדוהו בפקודת רחמים, כי אין סיבה לתיקונו. ואם שימו לפניו כל ענייני המוסר והתוכחות, הכל הוא לו לאין, ויחשבהו ללעג, והוא כמו החולי אשר אין לו רפואה, וככלי חרס הנשבר אשר אין לו תקנה, ועל כן צריך אדם לשמור אמונתו".

בעין יעקב (בפירוש גאון יעקב) מבאר על הגמרא בתענית הנ"ל שרבי ברוקה לא התכוון מי בן העולם הבא כפשוטו, אלא כיון שתענוג העולם הבא הוא תענוג שאין כדוגמתו ודמיונו כלל בעולם הזה. כי כל תענוג שבעולם הזה, מעורב בו איזה עצב. כמו, האוכל ושבוע בימי תענוגים, עלול לבוא לחולאים רעים, וכן, עלול להיעצב מסיבות צדדיות אחרות, כהפסד ממון שעלול לו הרבה התענוגים, וכדומה. אבל תענוג העולם הבא הוא אמיתי, שאין מעורב בו שום עצב כלל. **ונהנה אדם שרוצה ליהנות בעולם הזה מעין עולם הבא, צריך להיות שמח וטוב לב תמיד, ולקבל כל דבר בשמחה. והוא תמיד, הן מתת אלוקים היא, ולמה אתעצב. וגם כשיראה אחרים מתעצבים או מתקוטטים, ירבה שלום וינחם את ליבם. וכאשר אדם נוהג כך, הרי הוא נהנה מעין התענוג של העולם הבא.** וכמו שבירכרוהו תלמידיו של רבי חנינא (ברכות יז ע"א): **"עולמך תראה בחיך"**. דהיינו, שתשיג קצת מטוב העולם הבא - בעודך בעולם הזה. וזהו ששאל רבי ברוקה את אליהו הנביא, האם יש אנשים בעולם הזה, שמשגיגים קצת מדוגמת העולם הבא? והראה לו אליהו על אותם בדחנים, שהם תמיד שמחים, וגם מרחיקים הקטטה, ועושים שלום בין אדם לחברו.

נמצא שהשמח ומשמח לאחרים גם זוכה לראות בעולם הזה מעין העולם הבא, וגם כמו שראינו לעיל שזוכה לקבל עולם הבא בלי יסורים, כי גדול כח האמונה, וכמו שאמר דוד המלך **"גם כי אלך בגיא צלמות, לא אירע רע, כי אתה עמדי"**. השם יזכנו להתחזק במידת השמחה לשמוח ולשמח אחרים, וכלשונו של הרב שבט מוסר הנ"ל: **"לעולם יהיו פניו שוחקות ובדחן"**.

² וכיוצא בזה מצאנו עוד בלשון זו, שכאשר באו עם ישראל לעבור את הירדן, כתוב בנביא (יהושע ג ח): **"כְּבֹאֲכֶם עַד קֶצֶה מִי הַיַּרְדֵּן"**, והיינו מיד כאשר נגעו רגלי הכוהנים בשפת הירדן, נקרע הירדן ועם ישראל עברו, כמו שנאמר (שם ט): **"וַיִּרְגְּלֵי הַכֹּהֲנִים נִשְׁאָי הָאָרֶז וְנִבְּלוּ בְקִצְהָ הַמַּיִם וַיִּחַדְדוּ מֵלֵא עַל כָּל גְּדוּתֵינוּ... וַיַּעֲמֵדוּ הַמַּיִם הַיַּרְדֵּי מִלְּמַעְלָה קָמוּ גַד אֲחָד"**. וכיוצא בזה בספר שופטים (יה ז): **"כְּבֹאֲכֶם תִּבְאוּ אֶל עַם בְּטַח"**, ופירש המצודות, שמיד תבואו אל עם בוטח, ולא תצטרכו למלחמה. ומשמע שלשון **"כבאכם"** היינו ביאה מיידית ללא מלחמה ועיכובים אחרים.

ערכתם? הדליקו את הנר. כדי להזכיר לבני הבית להפריש. ולכן כשאדם יודע שבביתו רגילים לאפות חלות ועוגות לכבוד שבת, [כמו שמומלץ וראוי ונכון לעשות, ובלבד שזה לא מלחיץ את בני הבית, חלילה], אז מוטל עליו לשאול את בני ביתו בערב שבת: "האם הפרשתם חלה?", כמו שפסק מרן בשלחן ערוך (אורח חיים סימן רס ט"ב). אבל בכל אופן גם אם קרה ושכח, אסור להפריש בשבת עצמה, כמבואר בסימן שלט (סעיף ד). והנה עכשיו בשבת הוא נזכר שלא הפריש חלה, מה יעשה?

זקנים ומבוגרים לא עלו מקושי וטלטלות הדרך. והצעירים שבהם, רבים רבים מהם לא רצו לעלות לאחר שכבר השתקעו ובנו בתים וכו', ולכן בסך הכל עלו רק: 42,360 יהודים, כמו שנאמר (עזרא ב' סד): "כָּל הַקֶּהֱל כָּאֶחָד אֲרָבַע רְבּוּא אֲלָפִים שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שְׁשִׁים", נמצא שרוב עם ישראל נשארו בחוץ לארץ, ולכן מאז מצות הפרשת חלה אינה מן התורה. וגם היום, רוב עם ישראל נמצאים בחוץ לארץ. וכך פסקו הרמב"ם (הלכות ביכורים פ"ה ה"ה) ומרן בשלחן ערוך (י"ד שכב סעיף ב), אין חייבים בחלה מן התורה אלא בזמן שכל ישראל בארץ ישראל, שנאמר "בְּבִאֲכֹם", ביאת כולכם ולא ביאת מקצתכם. לפיכך חלה בזמן הזה ואפילו בימי עזרא הסופר בארץ ישראל, אינה אלא מדבריהם. ע"כ.³

שכחו להפריש חלה בחוץ לארץ ונזכרו בשבת

ז. אם זה היה קורה בחוץ לארץ, יש פיתרון פשוט שיאכל מהלחם וישייר חתיכה למוצאי שבת, ובמוצאי שבת יפריש מהנשאר את החלה. ודוקא צריך לעשות כן להפריש מהנשאר חתיכה, ולא יעשה את כל הלחם הנשאר ל"חלה", כמו שאומרת הגמרא בביצה (ט ע"א): אמר שמואל "חלת חוצה לארץ, אוכל והולך ואחר כך מפריש". ורש"י פירש שאוכל את כל הפת ומשאיר בסוף את הכמות של החלה שצריך לתת לכהן ואת זה עושה חלה במוצאי שבת. אבל הרא"ש חלק עליו, שאם כן היה שמואל צריך לומר "אוכל והולך ומשייר כדי חלה", ולמה אמר "אוכל והולך ואחר כך מפריש"? אלא ודאי שצריך להשאיר יותר משיעור של חלה, כדי שממנו יפריש את החלה. והטעם לזה, כמו שלמדנו במסכת חלה (פרק א משנה ט): "האומר כל גרני תרומה וכל עיסתי חלה, לא אמר כלום עד שישיר מקצת". ובארה הגמרא בחולין (קלו ע"ב) שכך מדויק בפסוקים של תרומה וחלה, שבשניהם כתוב "ראשית", בתרומה (דברים יח ד) כתוב: "ראשית דגןך ותירשך ויצהרך", ובחלה כתוב "ראשית עריסותיכם", ו"ראשית" הוא מלשון "שיריים", שיהיו השיריים ניכרים, וכשהוא אומר שכל הפירות יהיו תרומה או כל העיסה תהיה חלה, נמצא שאין שיריים כלל. ולכן במקרה הנ"ל שאפה חלות בחוץ לארץ ונזכר בשבת שלא הפריש מהן חלה, ישאיר חתיכה למוצאי שבת וממנה יפריש את ה"חלה" באופן שישאר עוד מהלחם לאחר ההפרשה. וכך פסק מרן בשלחן ערוך (י"ד סימן שכב סעיף א).

חלה נוהגת היום מדרבנן בכל מקום

ד. ואף על פי שמן התורה מצות חלה נוהגת בארץ ישראל בלבד, שנאמר: "וְהָיָה בְּאֲכֹלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ", מכל מקום תקנו חכמים להפריש חלה גם בחוץ לארץ עם ברכה, כדי שלא תשתכח תורת חלה מישראל, כמבואר בשלחן ערוך (סי שכב ס"ה). נמצא שהיום מצות חלה נוהגת בכל מקום מדרבנן, ובכל זאת יש כמה חילוקי דינים ביניהם, כמו שנראה בהמשך.

מפריש מהעיסה או מהאפוי

ה. כולנו יודעים שלכתחילה צריך להפריש את חלה מהעיסה, שנאמר: "ראשית עֲרִסְתְּכֶם", ורק אם לא הפריש מהעיסה, אז מפריש לאחר האפייה, כמו שלמדו בספרי שנאמר: "וְהָיָה בְּאֲכֹלְכֶם מִלֶּחֶם הָאָרֶץ", מלמד שמפריש מן האפוי. וכך הובא בבית יוסף (סימן שכז אות ה) ובשו"ע.

הפרשת חלה בשבת

ו. והנה, אם הכינו חלות לכבוד שבת, וקרה ששכחו להפריש חלה, ולא הפרישו לא מהעיסה ולא מהחלות האפויים, ונזכרו בשבת, והרי חז"ל אסרו להפריש חלה ותרומות ומעשרות בשבת, מפני שדומה למתקן, שהרי עד עכשיו העיסה והפירות האלו היו אסורים באכילה, ומעכשיו הם יהיו מותרים. ומטעם זה תקנו חז"ל (שבת לד ע"א): שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה: עשרתם?

שכחו להפריש חלה בארץ ישראל ונזכרו בשבת

ח. ואולם אם קרה דבר כזה בארץ ישראל, ונזכרו בשבת שלא הפרישו חלה, אסור לאכול ממנה, ועליו לחפש לחם מהשכנים שיואילו

פוח את המקום עד סוף היום. והנה יום אחד הגיע מושל גוי של אחת הערים הסמוכות ורצה להתפלל שם, הוא הגיע בשעה 10 בבוקר, והמקום היה סגור. ביקש את המפתח, אמרו לו שילך לבית של הסבא שמה יש מפתח. הלך לשם, הסבא אמרה לו שהמפתח אצל בעלה והוא יבוא בעוד שעתיים ב-12, חזר המושל כלעומת שבא. למחרת שוב הגיע בשעה 10, והיה כמובן סגור וחזר. למחרת שוב בא באותה שעה ושוב המקום סגור, מהצער שלו, הוא תפס את דלתות קבר עזרא הסופר, - הם היו דלתות גבוהות מאוד מברזל, כל דלת בגובה של 4-5 מטר ברוחב של 4 מטר, ואף פעם לא היו פותחים את שתי הדלתות, אלא רק דלת אחת, והדלת השנייה היתה סגורה בבריה שהיה תקוע באדמה עמוק עמוק, וככה תפס המושל הגוי את שתי הדלתות וצעק בערבית: "נביא נביא, באתי שלושם המקום סגור, באתי אתמול המקום סגור, באתי היום המקום סגור, אם אתה נביא תפתח לי את הדלת, ואם אתה לא פותח לי את הדלת, סימן שאתה לא נביא ולא כלום". הוא עוד לא סיים את המשפט, ופתאום שתי הדלתות התרוממו מאליהם ממקומם ונפתחו לרווחה. הוא לא האמין למראה עיניו, מי פתאום פתח לו את הדלתות, הוא השתולל שם משמחה, ונעשה קידוש השם גדול ועצום.

³ בזמנו שמעתי ממרן זצ"ל, שלא דוקא מימי עזרא הסופר, אלא כבר לקראת סוף תקופת בית המקדש הראשון, לא היו רוב עם ישראל בארץ ישראל, שהרי מלך אשור הגלה את עשרת השבטים, ונשארו רק שני שבטים יהודה ובנימין. וסיפר מרן שבתחילת בית שני, הלך עזרא הסופר ממדינה למדינה כדי לדבר על ליבם של היהודים שיעלו לארץ ישראל, והנה הגיע גם לתימן, וביקש מהם שיעלו, והם שאלו אותו, האם אתה תבטיח לנו שבית המקדש לא יחרב? אמר להם, איך אבטיח לכם, אולי חלילה יגרמו העוונות ויחרב. אמרו לו, אם ככה בשביל מה נעלה ועוד פעם תהיה גלות ורדיפות והרוגים, מספיק לנו מה שעברנו פעם אחת, אנחנו מעדיפים להישאר במקומנו. וכמה שדיבר על ליבם לא הסכימו. לכן כעס עליהם עזרא, וקילל אותם שיהיו עניים ומושפלים. וככה היה בעוונות במשך שנים בתימן, היו הגויים ימח שמם וזכרם משפילים אותם עד עפר, לא הרשו להם לסחור בכסף וזהב, לא הרשו להם לעבוד בעבודות שמכניסות כסף רב, אלא רק בעבודות פשוטות ביותר. היו תקופות שאפילו לא הרשו להם לרכב על חמור, למה? החמור יותר קדוש מיהודי, אסור שהוא ירכב עליו. עד כדי כך התעללו בהם. וגם הם קיללו אותו בחזרה, שלא יזכה להיקבר בארץ ישראל. ובאמת ככה היה, כשעלה עזרא לירושלים שהה שם תקופה מסוימת, ולאחר מכן חזר לבלב, כיון שרבו 'ברוך בן נריה' היה זקן מאוד ולא יכל לעלות, ולא רצה להשאיר אותו בבל, לכן שוב חזר עזרא לבלב ואז נפטר שם וקברו אותו שם.

בזמנו לפני כ-70 כשהיתה העלייה לארץ ישראל, הסבא לא רצה לעלות. והנה לילה אחד, הוא ישן על עליות לארץ ישראל, ופתאום בא אליו זקן אחד ואמר לו אני עזרא הסופר, למה אתה לא רוצה לעלות לארץ ישראל? אמר לו איך אני משאיר אותך לבד פה? אמר לו עזרא הסופר, גם אני עולה אתכם, אני לא נשאר פה. כשתעלו לירושלים תבנו בית כנסת ושמה אני אהיה. וככה היה, כשעלו בנו את בית הכנסת "עזרא הסופר" הידועה לשם טוב ולתהילה ברחוב הטורים בירושלים. וסיפר לי מר חמי, שלפני כ-40 שנה הוא נסע לחתונה בחיפה, ובאותו זמן אחד הדוידים שלו היה חולה מאוד בבית החולים רמב"ם בחיפה, והוא הלך מהחתונה לבקר אותו, ואז הדוד אמר לו שהרופאים מנבאים לו שחורות, אבל הוא מבקש ממנו שילך בבקשה לבית הכנסת עזרא הסופר וידליק נר ויקרא פרק תהלים לרפואתו. וככה היה, למחרת הוא עשה כן, וישתבב שמו לעד, לאחר שבועיים הדוד יצא מבית החולים וחי אחר כך עוד כ-15 שנה.

והנה מעשה ששמעתי ממר חמי ה"ו, שהיתה להם מסורת מלפני 500 שנה על קבר עזרא הסופר הידוע היום בבגדאד. בזמנו היה שם רועה צאן ערבי שהיה עיור בעין אחת, יום אחד הוא ישב על איזה סלע ונרדם. פתאום בא אליו בחלום זקן, ואמר לו אני עזרא הסופר וזה הקבר שלו, אם תלך עכשיו ליהודים ותודיע להם את זה, הנה מה טוב, ואם לא, אתה תתעורר גם בעין השנייה. וסימן לדבר שהחלום אמת, שהעין שהוא לא רואה בה, עכשיו הוא יקום ויראה בה. מיד כשהתעורר הרועה, פקח את עיניו, והוא לא מאמין, באמת הוא רואה גם בעין הסתומה, מרוב שמחתו התחיל לרקוד ולצהול, והלך מהר ליהודים ובישר להם, וכולם הכירוהו וידעו שהיה רואה רק בעין אחת, והנה עכשיו הוא רואה בשתי עיניו, ומאז באו היהודים ובנו את המקום ועשו בנין גדול, וממש הושיבו ישיבה על קברו.

גם אני הקטן, בזמנו כשנתיים לפני שמרת אמי ע"ה נפטרה, אמרו הרופאים שאין סיכוי יותר, וחלילה זה ענין של ימים ספורים, באותו זמן הזדמן לי להיות בירושלים, אמר לי חמי ה"ו לך לבית הכנסת "עזרא הסופר" ותדליק נר ותקרא ספר תהילים, אני מבטיח לך שיהיו ישועות. ככה עשיתי, ובאורח פלא, ישתבב שמו לעד, אט אט מרת אמי התחזקה, יצאה מבית החולים וזכתה לבוא לעוד כמה וכמה שמחות במשפחה, עד כשנתיים ימים שניצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון האלוקים.

היו באים ומתפללים שם ורואים פלאות, אם אשה לא היתה טהורה, לא היתה יכולה להיכנס, ואם היתה מנסה להיכנס, היתה עפה בחוץ. וככה לאט לאט התפרסם שכל מי שרוצה ישועות יתפלל שם ויענה, ואפילו גויים היו באים ונענים. לפני כ-130 שנה הסבא של חמי הוא זה אהרן עזראי על קבר עזרא הסופר, וככה היה הסדר שהמקום סגור בשעות בוקר, עד שהסבא מגיע מהעבודה לערך בשעה 12 בצהריים, ואז הוא

נתינת איסור דרבנן לקטן באקראי

יא. וחשבתי לדייק מלשון הרמב"ם ומרן הנ"ל שכתבו "אסור להרגילו בחילול שבת", דהיינו דוקא בדרך קבע שיש חשש שיתרגל זה אסור, אבל אם באקראי בעלמא קרה, ואין ברירה וצריכים את הקטן, אפשר שיוודו הרמב"ם ומרן להתיר לתת לקטן איסורי דרבנן, כי דבר שבא באקראי אין חשש כל כך שימשך ויתרגל להקל בו. אחר כך ראיתי שמרן זצ"ל בסוף ספרו "לויית חן" הביא שכן דייק בשו"ת בית אפרים (י"ד סימן טב), שמלשון הרמב"ם והשלחן ערוך נראה שכל האיסור דוקא משום שלא יתרגל הקטן לעבירה, אבל כשלא שייך חשש זה, יש להתיר, וכיון דקיימא לן כדעת הפוסקים שבאקראי לא שייך הטעם 'אתי למיסר' [שימשך ויתרגל], אין לאסור. גם הגאון מברודי בשו"ת מחזה אברהם (סימן נז), התיר לומר לקטן להוציא סידור וחומש לבית הכנסת דרך רשות הרבים, כשנפסק העירוב, כיון שבדבר שאינו קבוע בכל שעה אין לחוש שיתרגל, וכמו שפסק מרן (סימן תקנט ס"ה), שאם חל ברית מילה בתשעה באב ואין היולדת שם, יברך על הכוס ויטעים לקטן, וכתבו התוספות (עירובין מ"ב) והטור, שלא חוששים שמא יתרגל לשנות בצום, כי זה אקראי בעלמא שיחול ברית בט' באב. וכן דעת הט"ז. ע"ש. ולפי זה כאן שאקראי בעלמא הוא ששכחו להפריש חלה, יש להתיר לתת לקטן, כי אין חשש שמא יתרגל להפריש בשבת.

ספק ספיקא להתיר לקטן להפריש בשבת

יב. ואמנם מרן זצ"ל הביא שם את הריטב"א (יבמות קיד ע"ב) שהאיסור לתת איסור דרבנן לקטן לא מחשש שמא ימשך ויתרגל לעבירה, אלא כדי שלא להקל באיסורי דרבנן. ולפי זה יוצא שגם באקראי אסור לתת לקטן. אבל ראיתי בפסקי ר"ד (יבמות שם) שכתב במפורש שהאיסור לתת לקטן מחשש שמא ימשך, ולכן כשאין לחשוש לזה, מותר. נמצא שבמקרה ששכחו להפריש חלה לפני שבת, יש ספק ספיקא להתיר לקטן להפריש בשבת, כשאין ברירה אחרת, כי שמא הלכה כהרשב"א והר"ן שמותר לתת איסור דרבנן לקטן, ואפילו תאמר שהלכה כהרמב"ם שאסור, שמא בדרך אקראי גם הרמב"ם מודה שמותר.

נתינת איסור דרבנן לקטן לצורך מצוה

יג. גם יש לצרף מה שהביא עוד מרן זצ"ל בלויית חן בשם הר"מ רבי יצחק מאיר [מגור (א"ח סימן א)] ליישב מה שנהגו שהקטן מביא את הסיר של החמין שהטמינו מערב שבת בתנור של האופה אפילו שאין שם עירוב, על פי הט"ז שלצורך מצוה גם הרמב"ם מתיר לתת איסור דרבנן לקטן, וכן מוכח מהמדרכי. גם בשו"ת מהר"ם שיק (סימן קעג) כתב שבזמן הזה שאין לנו רשות הרבים מן התורה, לא שייך לגזור בקטן שמא ימשך ויבוא לאיסור תורה, וראיה מחלת חוץ לארץ דרבנן שמותרת באכילה לכהן קטן ולא חוששים שמא יאכל גם בגדלותו, משום שבחוץ לארץ אין חלה מן התורה כלל. ולכן הקל לתת סידור וחומש לקטן להביא לבית הכנסת דרך רשות הרבים, כיון שיש בזה צורך מצוה, וכמו שמבואר בתוספות בפסחים (פ"ח ע"א ד"ה שה לבית), ששאלו איך מאכילים קטן קרבן פסח אף שלא מנו אותו על הקרבן, והרי הפסח אינו נאכל אלא למנוייו, ואסור לתת לקטן איסור בידיים? ותירצו שלצורך מצות חינוך מותר. ע"ש. ולפי זה גם אנחנו נאמר במקרה שלנו כיון שיש כאן צורך מצוה של אכילת פת בסעודות שבת שהיא חובה מדרבנן, ולפחות בשתי סעודות הראשונות כמעט לכל הדעות חייב לאכול פת, וגם מצות חלה בזמן הזה היא מדרבנן, וממילא אין חשש שיבוא להיכשל באיסור תורה, והרי זה דומה למה שהתיר איסור הוצאה בשבת לקטן לצורך מצוה בזמן הזה שאין לנו רשות הרבים מן התורה כלל. נמצא שפסקו של מרן זצ"ל, יתד היא שלא תמוט.

בשמחה רבה. והוצאתי לנו פיתות מהמקפאי, וכשהופשרו עשינו קידוש וסעדנו סעודת שבת בשמחה ובטוב לבב.

5 ומרן זצ"ל בספרו "לויית חן" בתחילת ההערה האחרונה בספר על המשנה ברורה, הביא שכן דעת להקת ראשונים: הסמ"ג, התוספות, המדרכי, הרא"ש, ההשלמה, המאירי, המאורות, הריטב"א, הנימוקי יוסף, הגהות אשרי ותורת הדשן. ועיין בגיליון 61 (אות ג) שהוכחנו שם בסייעתא דשמיא שכן גם דעת תלמידי רבנו יונה.

בטובם לתת לו.4 אך מה עושים אם קרה דבר כזה במשפחה גדולה ברוכת ילדים שצריכים הרבה חלות לכל סעודות השבת, ואין מי שיתן להם כל כך, וכל שכן אם קרה דבר כזה ב"שבת חתן" שפעמים שיש 'בן פורת יוסף' מאה ומאתים איש וגם יותר, וצריכים כמות גדולה מאוד של לחם לשלש סעודות השבת, האם ישנה תקנה שהיא להתיר את החלות שהכינו בשבילם ולא הפרישו מהם חלה קודם השבת או לא? והנה אברך ירא שמים סיפר לי שהתארח פעם בשבת בשכונת "הר נוף" בירושלים, והיה מעשה כזה שהכינו המארחים חלות ביתיות בשפע רב לכבוד שבת חתן, ונזכרו בליל שבת ששכחו להפריש חלה, והלכו לבעל המכולת הסמוכה לשאול אולי נשאר לו חלות, אך לא היה לו, ובאו לשאול את פי מרן זצ"ל מה לעשות? ואמר להם שאם אין אפשרות להשיג חלות בכמות כזו לכל האורחים, יתנו חלה לילד בגיל שתים עשרה שנה, שיפריש משלו על שאר החלות.

"מופלא הסמוך לאיש"

ט. וכוונת מרן היתה על פי מה שפסק הרמב"ם בהלכות תרומות (פרק ד הלכה ה) שקטן שהגיע לעונת נדרים, דהיינו גיל שתיים עשרה [והוא הדין לקטנה גיל אחת עשרה], אף על פי שעדיין הוא לא גדול, בכל זאת אם תרם תרומות ומעשרות, תרומתו תרומה מן התורה. ולכן גם אם הפריש חלה, הרי זה תופס והעיסה מותרת באכילה. ומקורו של הרמב"ם מהגמרא בנזיר (סב ע"א), ממה שנאמר (ויקרא כז ב): "איש כי יפלא ינדר", איש לרבות "מופלא הסמוך לאיש", דהיינו קטן שהגיע לגיל י"ב או קטנה בת י"א, ריבתה אותם התורה לענין נדרים, נזירות, ערכין והקדשות, שדיבורם תופס, וכתנאי שהם מבינים לשם מי הם נדרו, ולכן בודקים ושואלים אותם אם הם מבינים לשם מי הם נדרו, כמבואר במשנה מסכת נדה (מה ע"ב). אבל לפני גיל זה, אפילו הם מבינים לשם מי הם נדרו, אין דבריהם כלום. ולאחר גיל זה, כלומר מגיל שלוש עשרה לבן או משתיים עשרה לבת, אפילו אמרו שהם לא יודעים לשם מי נדרו, נדרם נדר. וזהו פירוש "מופלא" לשון הבדלה, כמו שנאמר (שמות ט ד): "וְהִפְלָה ה' בֵּין מִקְנֵה יִשְׂרָאֵל וּבֵין מִקְנֵה מִצְרָיִם, וְלֹא יָמוּת מִקַּל לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְבָר", גם כאן שהקטן יודע להבדיל ולהבין לשם מי הוא נדר, לשם השם, ולא שאמר סתם דיבורים בעלמא. לכן קטן בן שתיים עשרה שהפריש חלה, הרי זו חלה. וגם למי שאומר ש"מופלא הסמוך לאיש" דבריו תופסים רק מדרבנן, בכל זאת הרי חלה בזמן הזה היא מדרבנן, אם כן בוודאי שמועילה הפרשתו.

נתינת איסור דרבנן לקטן

1. אבל לכאורה עדיין יש להתבונן, איך מרן זצ"ל התיר לומר לקטן להפריש חלה בשבת, והרי ישנה מחלוקת ראשונים מפורסמת, האם מותר לומר או לתת לקטן לעשות איסור דרבנן או לא. לדעת הרשב"א (שם ושבת קכא ע"א) והר"ן (יומא א ע"א), אם זה לצורך הקטן אף על פי שהגיע לחינוך, מותר. אבל לדעת הרמב"ם (הלכות מאכלות אסורות פרק יז הלכה כז) אסור לתת לקטן איסורי דרבנן.5 ולפי זה יוצא, שלדעת הרשב"א והר"ן מותר לומר לקטן שיפריש חלה בשבת, ובלבד שיתנו לו מהלחם כדי שההפרשה תהיה גם לצורכו שיאכל מזה, ואז הוא יפריש חלה על כל הלחם, וכולם יוכלו לאכול מזה. אבל לדעת הרמב"ם אסור לעשות כן, וכיון שמרן בשלחן ערוך (א"ח סימן שמג) פסק כמו הרמב"ם, וכתב במפורש כלשונו, וכן אסור להרגילו בחילול שבת ומועד, "ואפילו בדברים שהם משום שבות". ומבואר שגם איסורי שבות, כהפרשת תרומות ומעשרות וחלה שאסורים בשבת מדרבנן, אסור לומר לקטן לעשותן, ואם כן איך מרן זצ"ל פסק בשבת חתן הנ"ל שיאמרו לקטן להפריש חלה בשבת, והרי יש איסור בשבת להפריש?

4 בזמנו כשהייתי גר בביתר עילית, חל פורים דפרזים ביום שישי, וכשהזרתי מהתפילה בליל שבת, היה קשה לי לעשות קידוש ולאכול מיד, כי עדיין היינו שבעים מסעודות פורים, אז בקשתי רשות מבני הבית אם לא אכפת להם שנאחר את הסעודה בשעה אחת, ובניתיים קראתי "שנים מקרא ואחד תרגום". והנה פתאום דפיקות בדלת, בא הבן של אחד השכנים ושאלה בפיו, אמא שלו אפתה פיתות לכבוד שבת, אבל מטרדת מצוות הפורים ומשלוחי המנות, שכחה להפריש חלה, האם מותר להם לאכול מהפיתות או לא? אז שמחתי כמוצא שכל רב שזיכני השם יתברך במצוה כה חשובה, וכיון שעדיין לא אכלנו, היה לי את החלות של שבת שלנו, ונתתי לו אותן